

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра педагогіки та психології професійної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор

« »   2019р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни
"Основи психосоматики"**

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: «Практична психологія»

Курс – 3   Семестр – 5

Аудиторні заняття   – 51   Диференційований залік – 5 семестр

Самостійна робота   – 54

Усього (годин/кредитів ECTS) – 105/3,5

Індекс НБ-8-053/16-3.23

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Основи психосоматики"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 12.01.07 – 01-2018
		Стор. 2 із 9	

Навчальну програму дисципліни «Основи психосоматики» розроблено на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ-8-053/16 підготовки фахівців освітнього ступеня "Бакалавр" за спеціальністю 053 «Психологія» та освітньо-професійною програмою «Практична психологія» та відповідних нормативних документів та наказу №207/од від 27.04.2018р.

Навчальну програму розробила
Доцент кафедри педагогіки
та психології професійної освіти _____ О.Дубчак

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 053 «Психологія», освітньо-професійної програми «Практична психологія». - кафедри педагогіки та психології професійної освіти, протокол № від _____ 2018 р.
Завідувач кафедри _____ Е.Лузік

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Навчально-наукового Гуманітарного інституту, протокол № _____ від " _____ " _____ 2018 р.
Голова НМРР _____ А. Кокарева

УЗГОДЖЕНО
Директор ННГМІ
_____ С.Ягодзінський
" _____ " _____ 2018 р.

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Врахований примірник

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни «Основи психосоматики» розроблена на основі «Методичних вказівок до розроблення та оформлення навчальної та робочої навчальної програм дисциплін», введених в дію розпорядженням від 16.06.2015р. №37/роз.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі практичної психології.

Метою викладання дисципліни є удосконалення теоретичних знань та практичних навичок студентів з питань діагностики, диференційної діагностики, формулювання діагнозу, призначення адекватного психологічного лікування клієнтам та пацієнтам з психосоматичними розладами. Ознайомлення студентів з різними напрямками психотерапії, що використовуються при лікуванні психосоматичних хворих.

• Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: формування здатності орієнтуватися у сучасних і закордонних концепціях психосоматики на основі накопичених знань; вивчення психосоматичних явищ у процесі індивідуального розвитку під впливом соціальних, культурних та інших факторів у нормі й патології; вивчення психологічних механізмів утворення симптомів при психосоматичних розладах і роль особистісних факторів у цьому процесі; вивчення теоретичних основ надання психологічної допомоги й засвоєння навичок роботи практичного (клінічного) психолога із психосоматичними пацієнтами, що дозволяє професійно брати участь у практичній прикладній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні поняття психосоматики;
- сучасні методи діагностики психосоматичних хвороб та види психотехнік, особливо найбільш інформативних щодо раннього виявлення патології;
- основи діагностики, профілактики та психологічної допомоги психосоматичним хворим;
- загальні характеристики прояву та динаміки різних психосоматичних захворювань;
- правові й етичні аспекти роботи з хворими, які мають психосоматичні порушення.

Вміти:

- провести огляд клієнта;

- зібрати анамнез і провести його аналіз;
- оцінити об'єктивний статус клієнта;
- призначити необхідні методи психотерапії;
- проаналізувати і зробити висновки за результатами психологічних методів дослідження;
- скласти і науково обґрунтувати напрями в проведенні етіопатогенетичних методів лікування психосоматичних розладів;
- зібрати і проаналізувати первинний матеріал для створення рефератів за обраною темою.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля **«Психосоматичні порушення та психологічний супровід психосоматичних хворих»**, який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Навчальна дисципліна «Основи психосоматики» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Основи психокорекції», «Основи психологічного консультування», «основи клінічної та патопсихології».

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль № 1 «Психосоматичні порушення та психологічний супровід психосоматичних хворих»

Тема 2.1.1. Введення в психосоматику

Психосоматика та її сутність. Джерела емоційно обумовлених (психосоматичних) захворювань. Типи емоційного відношення хворих до своєї хвороби. Особливості хворого. Внутрішня картина хвороби. Психогенез. Нозогенії (психогенні реакції) при психосоматичних захворюваннях. Класифікації та клінічна картина різних варіантів нозогеній.

Тема 2.1.1. Моделі виникнення психосоматичних розладів

Історія виникнення. Психосоматичні теорії і моделі. Сучасні уявлення про психосоматичні захворювання. Конверсійна теорія З. Фрейда. Модель вегетативних неврозів та векторна теорія Александра. Модель захисту Мітчерлиха. Психосоматика як результат: порушення об'єктивних стосунків, втрати об'єкта, алекситимії, дисфункції сімейних систем. Его-психологія Кохута, Концепція десоматизації Шура. Теорія Морено. Концепція Амона. Когнітивні теорії. Концепція ворожості. Теорія стреса Сальє.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни "Основи психосоматики"	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 12.01.07 – 01-2018
		Стор. 5 із 9	

Тема 2.1.3 Психосоматика органів дихання, серцево-судинні захворювання

Бронхіальна астма. Синдром гіпервентиляції. Картина особистості. Есенціальна гіпертонія, ішемічна хвороба серця, кардіофобічний невроз і порушення серцевого ритму. Картина особистості при захворюваннях серцево-судинної системи.

Тема 2.1.4. Психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту

Нервова анорексія і булімія, ожиріння. Психосоматичні особливості. Виразка шлунку і дванадцятипалої кишки, закріпи та емоційна діарея, «синдром подразненої кишки», виразковий коліт і хвороба Крона, порушення ковтання. Особливості особистості з захворюваннями шлунково-кишкового тракту.

Тема 2.1.5. Психосоматика ендокринної системи, шкірні захворювання Хвороби опорно-рухового апарату.

Хвороби ендокринної системи їх характеристики, прояви, чинники та механізми: гіпотиреоз, гіпертиреоз, цукровий діабет. Картина особистості.

Психосоматичні аспекти захворювань шкіри та особливості особистості хворого.

Ревматичні порушення м'яких тканин, остеохондроз і ревматоїдний артрит. Картина особистості при захворюваннях опорно-рухової системи.

Тема 2.1.6. Психосоматика гінекологічних захворювань та функціональних сексуальних розладів

Морушення менструального циклу, безпліддя та психосоматичні аспекти гетерологічного та екстракорпорального запліднення. Предменструальний синдром. Психосоматичні захворювання, пов'язані з репродуктивною функцією жінки. Онкологія молочної залози та матки. Картина особистості при психосоматичних гінекологічних порушеннях. Картина особистості при функціональних сексуальних порушеннях.

Тема 2.1.7. Психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю. Онкологічні захворювання

Картина особистості при психовегетативних синдромах. Психосоматичні аспекти депресивних розладів та особливості особистості хворого. Психосоматичні аспекти інфекційних захворювань: простуда, простий герпес, ангіна, туберкульоз. Головний біль напруги та мігрень. Особистісні особливості при головному болі.

Особливості психосоматичних порушень при онкологічних захворюваннях.

Тема 2.1.8. Діагностика психосоматичних захворювань

Основні підходи та принципи психологічної діагностики психосоматичних хворих методи діагностики: структуроване інтерв'ю (бесіда), психологічне тестування (опитувальники). Анамнез в психосоматиці. Психодіагностичні методики: Торонтська алекситимічна шкала; Опитувальник Бека; САН; Спілберга-Ханіна; Опитувальник Сердюка для вивчення самооцінки соціальної значимості хвороби; Методика незакінчених речень Сакса-Сіднея, модифікована для психосоматичних хворих та інші.

Тема 2.1.9. Психотерапія психосоматичних хворих (1 год)

Загальні питання терапії психосоматичних пацієнтів. Особливості психотерапії при певних психосоматичних захворюваннях. Сугестивна психотерапія. Методи і техніки гіпнотерапії. Самонавіювання. Психосинтез. Терапія, сфокусована на вирішенні. Позитивна психотерапія. Гештальт-терапія. Когнітивно-поведінкова терапія. Символ драма (метод кататимного переживання образів). Транзактний аналіз. Арт-терапія. Тонатотерапія. Креативна візуалізація. Психодрами. Танцювально-рухова терапія. Тілесно-орієнтована терапія. Сімейна психотерапія. НЛП. специфіка психотерапії дітей з психосоматичними захворюваннями.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

3.1.1. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.

3.1.2. Любан-Плоцца Б., Пельдингер В., Крегер Ф. Психосоматический больной на приеме у врача / Пер. с нем. – С-Пб., 1996. – 256 с.

3.1.3. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб: Специальная литература, 1996. – 454 с.

3.1.4. Бурлачук Л.Ф., Грабская И.А., Кочерян А.С. Основы психотерапии: Учебн. пособие для студентов вузов, которые обучаются по спец. «Психология», «Соц. педагогика». – К.: Ника-Центр, М.: Алетея, 1999. – 320 с.

3.1.5. Сыропятов О. Г., Дзеружинская Н. А. Фитотерапия психосоматических расстройств. – К.: ВЕАП, 2001. – 88 с.

3.2. Додаткові рекомендовані джерела

3.2.1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування. – К.: Сфера, 1998.

3.2.2. Александер Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М.: Эксмо, 2002.

3.2.3. Алекситимия и методы ее определения при пограничных психосоматических расстройствах / Д.Б. Ерьско, Г.С. Исурин, Е.В. Койдановская и др. // Метод. пособие. – СПб., 1994.

3.2.4. Б.Д. Карвасарский (общая редакция) Психотерапевтическая энциклопедия – СПб.: Изд. "Питер", 1999. – 752 с.

3.2.5. Бройтигам В., Кристиан П., Рад М. Психосоматическая медицина: кратк. учебн. / Пер. с нем. Г.А.Обухова, А.В.Брунека; Предисл. В.Г.Остроглазова. – М.: ГЭОТАР МЕДИЦИНА, 1999.

3.2.6. Волков В.Т. Личность пациента и болезнь. – Томск, 1995.

3.2.7. Гинзбург М.М., Козупица Г.С., Котельников Г.П. Ожирение как болезнь образа жизни. Современные аспекты профилактики и лечения. – Самара: Изд-во Сам. ГУ, 1997.

3.2.8. Губачев Ю.М., Стабровский Е.М. Клинико-физиологические основы психосоматических взаимоотношений. – Л.: Медицина, 1981.

3.2.9. Николаева В.В. Особенности личности при пограничных расстройствах и соматических заболеваниях. – М., 1995.

3.2.10. Пезешкиан Н. Психосоматическая медицина и позитивная психотерапия. – М., 1996.

